

MISIE

2
2018

BOLÍVIA

VELKÝ TÝŽDEŇ

Ja sa vrátim

TOROTORO

La Conquista

BOHATSTVO
CHUDOBY

CESTA

HIER

ZÁPISKY

Z MONTE VERDE

*Drahí čitatelia!
Ježiš po zmŕ-
tvychvstaní ostal
so svojim ľudom
40 dní. Napriek
vonkajšiemu
prenasledovaniu,
kresťania zažívali
radosť s Pánom,
ktorú im nik
nedokázal zobrať.*

*Nech je
Veľkonočné číslo
časopisu o misiách
v Bolívii podobným
radostným
svedectvom
života s Pánom.
Prajem Vám,
aby ste sa pri
čítaní povzbudili
a prehĺbili svoju
vieru.*

*Ján Piatak,
misionár*

VEĽKÝ TÝŽDEŇ

Veľký týždeň sa spája s veľkými prípravami na hlboké prežitie tajomstiev našej spásy. Vo farnosti Mária Pomocnica sme vďaka mnohým ochotným dobrovoľníkom stihli veľa. Podarilo sa nám namontovať zvon a dvere do veže a vyčistiť okolie od odpadu. Každý deň prichádzala do kostola a pastoračného centra iná skupina ľudí a pomáhali.

Na Kvetnú nedeľu sa nám napriek výdatnému dažďu podarilo okrem farského kostola navštíviť ešte tri komunity v pralese. Toho roku chýbal oslák, ale v blate by to bolo náročné. V utorok ráno sme už tradične slávili omšu posvätenia olejov so všetkými kňazmi v katedrále, pri ktorej sme si obnovili kňazské sľuby.

Večer po krstnej náuke prišli do farnosti viacerí kňazi na čele

s otcom biskupom Antoniom na „spovednú noc“. V stredu ráno sme navštívili chorých. V katedrále sa vylievalo Božie milosrdenstvo počas spovedí v noci.

Na Zelený štvrtok sme počas večerných obradov umyli nohy zástupcom všetkých skupín vo farnosti, ktorí tvoria farskú radu. Na Slovensku býva niekedy problém presvedčiť ľudí aby boli v túto noc na mieste apoštolov. Tu som musel vysvetľovať, prečo nebudem umývať nohy viacerým. Radosť na tvárach tých, ktorí prijímali túto službu bola pre mňa veľkým povzbudením.

Nočná adorácia Najsvätejšej Sviatosti bola vo farskej záhrade pri multifunkčnej jaskyni. Najprv sa modlila skupina prvoprijímajúcich detí s rodičmi, po nej birmovanci. Nasledovali

katechéti, animátori a spoločenstvo mladých. Pred jednou hodinou v noci sa domodlilo spoločenstvo rodín.

V piatok ráno o siedmej sme sa už modlili krížovú cestu, ktorá spája obe farnosti v mestečku Concepción, kde žijeme. Začala sa pri katedrále a končila v komunite Limoncito. Poobede o piatej prezentovali birmovanci dlho očakávanú a nacvičovanú hranú krížovú cestu. Napriek tomu, že texty boli rovnaké ako minulý rok, birmovanci boli noví a „svoju“ krížovú cestu prežili dojímavu. Zapadajúce slnko ožiarilo tváre, na ktorých sa trblietali malé slzy.

Nasledovali Veľkopiatočkové obrady a po nich procesia do Božieho hrobu a večerná meditácia. Počas sviatkov boli v kostole aj viaceré nové tváre. Po obradoch sa zastavila aj rodina z Valencie zo Španielska, ktorá skonštatovala, že u nich doma sú obrady veľkolepejšie, ale tu je to reálnejšie.

Priznám sa, že Veľkonočný chválospev Exultet mi dal dosť zabráť napriek viacerým nácvikom. Pozornosť som o to viac upriamoval na slová a nielen noty, ktoré majú len umocňovať text. Deväť mladí prišli v túto presväťú noc krst a tak sa Kristova cirkev a naša farnosť opäť rozrástla.

V nedeľu Pánovho zmŕtvychvstania sme navštívili okrem farského kostola aj štyri komunity. Všade nás čakali s košíkmi plnými jedla na požehnanie. Nezabudli

priniest ani domácich maskotov, hydinu a dobytok. Kórejské sestry tento zvyk nepoznali a tak som im ho vysvetlil.

V sobotu ráno pripravovali prvoprijímajúce deti s rodičmi a katechéti veľkonočné vajíčka na darovanie. Pritom si vypočuli katechézu. Birmovanci mali nácvik spevu

a tiež pripravovali sviečky pre všetkých ľudí na večerný obrad svetla. Ten sa začal pri Dávidovej veži - zvonici. Svetlo sa od paškálu rýchlo šírilo medzi ostatných.

Učenci si pri Ježišovom zjavení mysleli, že vidia len ducha a tak sa ich Ježiš opýtal, či nemajú niečo na jedenie. Aj my veríme, že Ježiš naozaj vstal z mŕtvych aj so svojím telom, a spolu v rodinách chceme osláviť nový život veľkou hostinou.

Poobede prišiel do Pastoračného centra Márie Pomocnice otec biskup so sekretárom a dvoma dobrovoľníkmi z Poľska na požehnanie kaplnky svätého Františka, ktorá bude slúžiť hlavne kaplánovi a mne na

spoločné denné modlitby a adorácie. Snažili sme sa ju urobiť v jednoduchom štýle. Veľmi nám pripomína slovenské goralské prostredie a o to lepšie sa nám v nej aj modlí. Veľkonočný pondelok sa tu nespája s oblievačkou, a tak sme sa pustili znova do práce.

Ja sa vrátim

Milí čitatelia. Vždy sa poteším, ak si môžem vypočúť nový misijný príbeh a sprostredkovať Vám ho. Dnes Vám chcem predstaviť dobrovoľníka Marka Sacha, ktorý prišiel do Bolívie pred viac ako rokom.

Odkiaľ pochádzaš a ako si sa dostal na misie?

Pochádzam z Tarnowa, z Poľska. Semienka povolania sa začali rozvíjať v detstve. Ako miništrant som rád počúval troch kňazov z našej farnosti, ktorí sa vracali na dovolenku domov z misií a rozprávali zaujímavé príbehy. S chuťou som sa pustil do španielčiny a viedli sme spolu jednoduché konverzácie. Vstúpil som do kňazského seminára a po dvoch rokoch štúdia som bol s jedným kňazom a ďalším seminaristom v Bolívii v Apoštolskom Vikariáte Nuflo de Chávez. Spoznal som

otca biskupa Antónia, otváral sa mi život v misiách pri návšteve komunít. Keď sme odchádzali z farnosti Yotaú, zasiahol ma plač pani, ktorá plakala, pretože nemali kňazov. Hoci som jej nato nepovedal nič, urobil som v tej chvíli rozhodnutie, že sa do

Bolívie ešte vrátim. Páčili sa mi miestne zvyky, kroje, kultúra, farby i jedlo. Po prázdninách

som pokračoval rok v kňazskom seminári a neskôr sa rozhodol teologické štúdiá ukončiť ako laik.

Teraz si v Bolívii teda druhý krát?

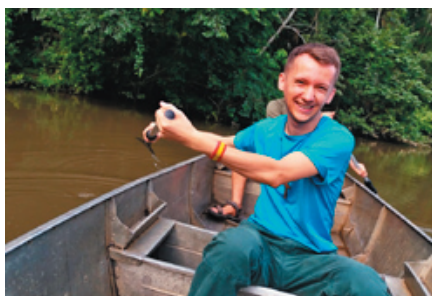
Nie. Počas prázdnin som prišiel do Bolívie druhý krát ako turista na dva týždne. Vtedy otec biskup Antonio vyslovil túžbu, že by privítal pomoc osobného sekretára a ceremonára. Služba ceremonára mi bola blízka, vykonával som ju aj v kňazskom seminári. Hneď som mu navrhol, že si môžem predĺžiť pobyt a ostať tu. On mi odvetil, aby som si to pokojne premyslel, ukončil štúdiá a po čase možno prišiel.

Prešli dva roky. Celý čas som hľadal odpoveď či mám vycestovať na misie. Dva silné momenty ma priviedli k rozhodnutiu ísť. Prvý bol počas modlitieb vo Francúzsku v Taizé. Dve osoby pochádzajúce z Južnej Ameriky, ktoré boli po mojej pravej a ľavej strane, začali plakať. Pocítil som veľkú túžbu ísť do Bolívie a svojou prítomnosťou potešiť tento ľud, byť s plačúcimi.

Po návrate domov som šiel za zamestnávateľom oznámiť mu, že končím v práci a odchádzam na misie. Keď som vošiel do kancelárie, nadriadený začal hovoriť prvý a povedal mi, že ma chce v práci povýšiť na vyššiu pozíciu a navýšiť mi aj plat. To ma zamurovalo. Ostal

som zmätený a svoj zámer som mu nepovedal. Premýšľal som. Ostať? Neostať? Radil som sa s kňazom a on mi odporučil, aby som ostal v Poľsku určite pol roka, čas potrebný na ukončenie diaľkového štúdia.

Počas Svetových dní mládeže v Poľsku povedal pápež František slovo, ktoré bolo druhou motiváciou môjho výjazdu. Povedal: „Vstaňte z výhodnej pohovky svojho života.“ Po tom momente som už nepochyboval. Môj otec biskup Andrzej Jeź z Tarnovskej diecézy a otec biskup Antonio v Bolívii podpísali so mnou kontrakt na jeden rok.

Do tretice si vycestoval ako misionár?

Áno. Do Bolívie som prišiel 29.11.2016. Začal som pracovať

s otcom biskupom ako jeho sekretár, ceremonár a denne aj ako šofér. Poznával som miesta a ľudí, počúval ich, viedol s nimi rozhovory. Mal som na starosti aj plnenie projektov. Pomáhal som v katedrále, viedol modlitebnú skupinku mladých „Taizé“, mal na starosti všetkých hostí ktorí prichádzali na biskupstvo, spravoval som „Dom prijatia“. Uvedomil som si, že moje prvé dve návštevy Bolívie boli dosť povrchné. Až na tretíkrát som spoznal hlbšie radosti i problémy ľudí, ich temperament a rozdiely medzi Európanmi a Indiánmi.

Čo bolo pre Teba ťažké?

Samota, ktorú som zažíval, zvlášť v čase, keď otec biskup zo zdravotných dôvodov na dlhšie obdobie odcestoval do Poľska. Po skončení večernej svätej omše som bol sám a uvedomil si, ako ďaleko sú moji blízki. Spoločníkom mi bol pes.

V čase prítomnosti otca biskupa bolo pre mňa náročné byť neustále k dispozícii napriek všetkým povinnostiam. Bežne som nemával počas týždňa ani jeden

voľný deň. Keď sa nakopilo viac vecí, prežíval som veľké napätie. Po tretie to bola náročnosť v rôznorodosti práce. Počas dňa som bol chvíľu katechéta, ekonóm, učiteľ, záhradkár, pastier kráv i hoteliér.

Na ktoré momenty budeš rád spomínať?

Keď som sa cítil užitočný. Vidiac otca biskupa unaveného po celodennej práci, spiaceho v aute, keď som ho viezol domov. Keď som pomáhal rehoľným sestrám, alebo keď bol plný „Dom prijatia“ pre hostí.

Chcel by si odkázať niečo čitateľom na Slovensku?

Ak by mal niekto povolanie na misie, treba ísť. Je iné cestovať ako turista a iné byť dobrovoľníkom na misiách. Otvára to oči a učí trpezlivosti.

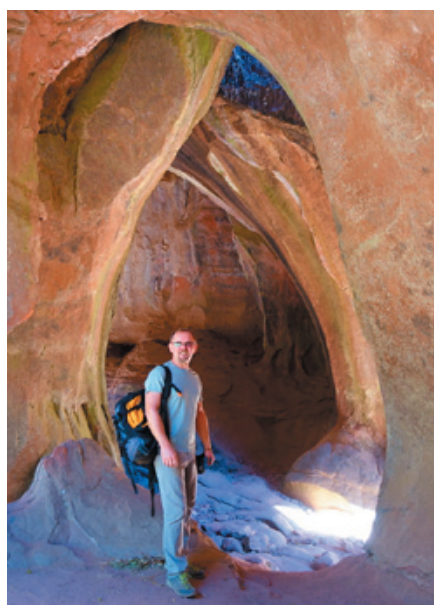

poplatok za vstup a čakali na ľudí a sprievodcov. Zatiaľ sme si na vývesnej tabuli obzerali ponuku s kombináciou miest a cien. Samozrejme, čím viac ľudí chcelo niekam ísť, tým bola cena lepšia. S Markom sme mali k dispozícii jeden a pol dňa.

Prvý deň sme sa rozhodli pre náročnejšiu kombináciu - skalné mesto Itas a jaskyňu Umajalanta. Stačila polhodina a nami vybraná destinácia sa naplnila dostatočným počtom ľudí. Po dvadsiatich kilometroch sme vystúpili z mikrobusu vo výške 3800 metrov a spolu s dvoma sprievodcami vstúpili do mesta, ktoré tvorili monumentálne skaly, priepasti, jaskyne a rôzne balvany.

TOROTORO

Možno si pamätáte na „dinomániu“, ktorá bola na Slovensku pred pár rokmi. Hračky, nálepky, zošity, oblečenie, všade ste videli dinosaurov. Nedávno som navštívil miesto, kde „dinománia“ nekončí. Spolu s Markom Sachom sme sa vybrali do hornatého mesta Torotoro neďaleko Cochabamby, ktoré je povestné viacerými odtlačkami dinosarov. Deväťdesiatpäť percent ľudí tam hovorí jazykom quechua, päť percent jazykom aymara.

Večer nás čakalo vysvietené námestie v štýle Jurského parku. Ešte aj z budovy mestského

úradu vytrčala hlava dinosaura. Skoro ráno sme sa vybrali do turistickej kancelárie, zaplatili

Sprievodca nám hovoril príbeh o priepasti Nasiuakapakana, kde Indiáni ukrývali stáda oviec, aby im neboli zhabané. Obrovské priestory jaskýň patrili niekedy dinosaurom. Sprievodcovia rozvíjali našu fantáziu, keď nám ukazovali veľké skaly, ktoré akoby ich stále sprítomňovali. Jedna z úzkych chodieb bola známa ako chodba očisťovania. Niektoré jaskyne slúžili aj ako chrámy na uctievanie rôznych božstiev. Počas obradu „vyvolávania dažďov“ nabral šaman jeden pohár vody z jaskyne, druhý z miesta pred jaskyňou a s oboma vyšiel na najvyšší vrch Araria Punta. Potom prebiehal rituál vyvolávania. Šaman spojil obe vody a prosil o dažď.

Rozprávanie o šamanovi naštartovalo medzi turistami rozhovory o viere. Manželský pár pri obdivení prírody chválil Boha. Mladí im oponovali, že Boh neexistuje. Muž im položil otázku na zamyslenie. „Nemyslíte si, že je nevdáčnosťou vytešovať sa z daru a neďakovať zaň darcovi? A tým darcom je Boh. Kto iný by

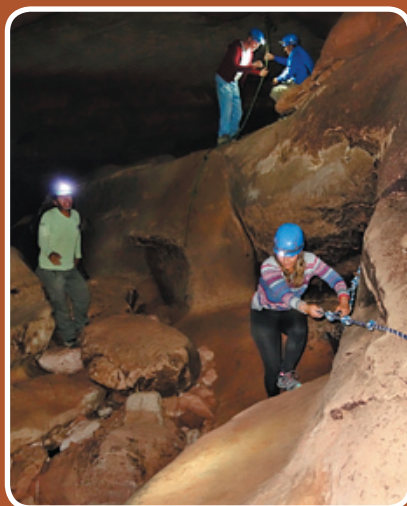

to všetko vedel stvoriť?“ Naozaj. Cítil som sa trochu ako v raji, tom Slovenskom. Pripomínali mi ho rebríky a reťaze. Prehliadka skalného mesta Itas končila pri prírodných slnečných hodinách. Potom sme sa vybrali do jaskyne Umajalanta, čo v jazyku Aymara znamená: miznúca voda. Nachádza sa desať kilometrov od mesta Torotoro vo výške 2850 metrov nad morom. Dĺžkou 4600 metrov sa momentálne prehlasuje sa najdlhšiu jaskyňu v Bolívii. Jej objavené chodby klesajú 160 metrov pod úroveň mohutného portálu o veľkosti 30x40 metrov.

Pri vstupnej tabuli sme dostali helmy a čelovky a vybrali sa za dobrodružstvom. Už po niekoľkých metroch sme boli nútení ísť kačacím krokom. Jaskyňa bola bohato zdobená stalagmitmi, stalaktitmi, stalagnátmi, ale viaceré boli aj poškodené. Sprievodcovia brali všetko hravou formou. Miestami nám ukazovali kde sa dá dobre „sánkovať“, inde nás

povzbudzovali, aby sme údermi na stalaktity vytvárali melódie. Obťažnosť sa stupňovala, pribúdali úzke priestory, rebríky, fixné i polofixné laná. Ani tu nechýbali príbehy o kameňoch, ktoré pripomínali mexický klobúk, tortu, hamburger, vianočný stromček, čokoládu, či Madonu

s dieťaťom. Prehliadka trvala skoro dve hodiny a končila pri jazierku so slepými rybami.

Po východe z jaskyne sme pozorovali nespočetné množstvo odtlačkov dinosaurov. Sprievodcovia nám vysvetľovali,

čo všetko sa dá z danej stopy zistiť a vypočítať. Pomáhali si dinosaurami v tvare kľúčenky a robili tak reklamu na predaj suvenírov. Všetci boli uchvátení, že to môžu vidieť nielen v múzeu, ale aj naživo.

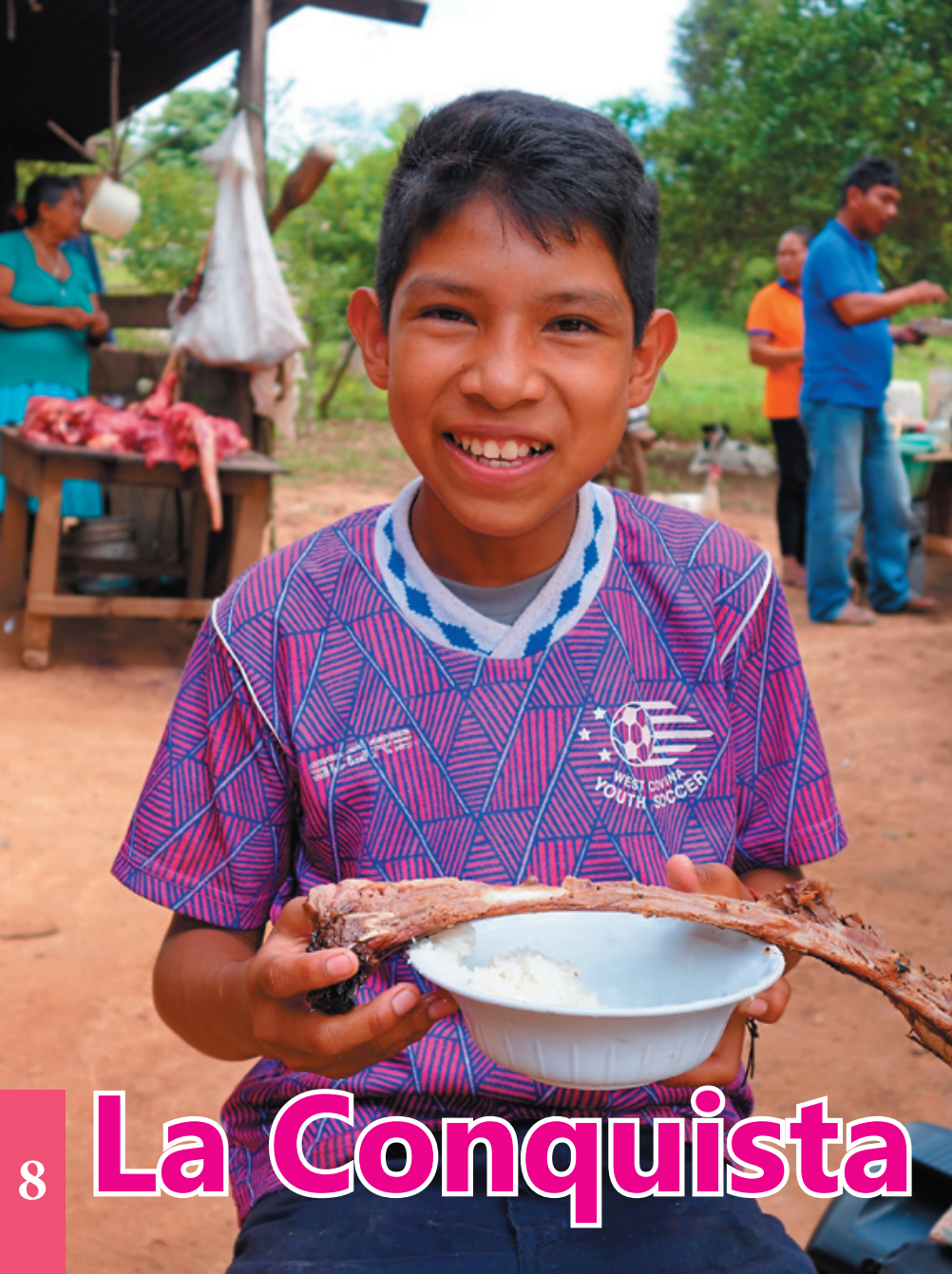
Cieľom druhého dňa bol štyri kilometre vzdialený vodopád El Vergel. Opäť sme prechádzali chodníkmi dinosaurov, videli

sme prírodný amfiteáter, kamenný most a dostali sa k veľkému kaňonu, nad ktorým bol vyhliadkový most v tvare poloblúka. Výšku, z ktorej sme sa pozerali, sme o chvíľu pocítili aj v nohách. K vodopádu bolo totiž potrebné zísť až úplne dole.

Spomenul som si na slová miestnych starcov, ktorí nám večer predtým hrdinsky rozprávali, že sa chodievali ako deti kúpať každú sobotu k vodopádu. V ich časoch vraj tiekla z „nosa“ vodopádu voda iba v dvoch prúdoch. Jedna bola teplejšia a druhá chladnejšia. V čase našej návštevy nebolo veľa vody a tak sme sa ani nekúpali. Hodinu voľna, ktorú tu všetci turisti mávajú, sme využili na oddych a meditáciu. Práve tieto chvíle sa mi vryli do pamäti. Miesto, ktoré som nepreletel, ale pokojne vnímal každý detail.

Je pozoruhodné obdivovať Boha, darcu všetkých darov, s akou starostlivosťou nám všetko pripravil. Nech je pre nás všetkých turistika odpoveďou a chválou na Božie dielo.

8 La Conquista

Ráno sa ku mne dostala smutná správa. V noci sa v pralesi zrazilo osobné auto s motorkou, na ktorej sedel manželský pár vracajúci sa domov. Žena bola na mieste mŕtva, muž bol prevezený v ťažkom stave do nemocnice. „Umrela nám mama!“, prišli mi večer s bolesťou povedať deti, ktoré majú v Concepción malý domček, v ktorom prechodne bývajú, ak nie sú práve doma v komunite La Conquista.

Zobral som im niečo na jedenie a šiel sa spolu s nimi pomodliť. Vyjadril som túžbu ísť jedného dňa aj do ich komunity a odslúžiť za ich mamu Sáru Soquireé svätú omšu. Povedali mi, že je to veľmi ďaleko, cesty sú zlé a

vraj ešte nikdy tam kňaz nebol. O to viac ma zaujalo miesto, ktoré ešte nebolo získané pod Božiu nadvládu požehnaním a odslúžením svätej omše.

Vhodná príležitosť sa naskytla štrnásteho apríla, keď slávilí výročie založenia komunity. Sľúbil som im, že sa napriek zlým podmienkam pokúsím dostať do ich domova.

Večer predtým dost pršalo. Chcel som vedieť, či odišli do pralesa a tak som navštívil ich domček v Concepción. Brána a dvere na dome boli otvorené, v izbe sa svietilo, pes sedel pri dverách, ich nebolo. Chudobní domy nezamykajú, tam ani nie je čo ukradnúť. Susedia mi potvrdili, že odišli.

Ráno o šiestej sme vyrazili na cestu spolu s rehoľnou sestrou Selinn. Pokojné cestovanie trvalo iba počas prvej polhodiny modlitby ruženca. Zrazu bola cesta zatarasená kamiónom naloženým drevom, ktorý sa nebezpečne nakláňal a šiel sa vyvrátiť. Zhodil som reverendu,

zobral do ruky mačetu a snažil sa presekať cestu naokolo. Po chvíli prišli na motorke dvaja muži. Vraveli, že z druhej strany kamióna je cesta skoro prechodná. Odvetil som im, že kamión sa môže každú chvíľu na tú stranu zvaliť, alebo môžu povoliť reťaze. Spoločnými silami sme sa teda pustili do klčovania náročnejšej cesty. Obchádzke sa potešili aj ďalší cestujúci, ktorí prichádzali.

v komunite bude slávená prvá svätá omša. Situáciu odľahčoval aj pes Evo, ktorý z komunity Rio Blanco bežal celý čas za autom. Smiali sme sa, že bude prítomný aj Evo. Všeobecne, ak tu

patrilo indiánom, bolo im odňaté a oni museli oň roky bojovať, aby ho získali späť. Preto sa volá La Conquista. Žije v nej desať rodín v domčekoch, ktoré sú od seba nezvyčajne dosť vzdialené.

Mojou snahou bolo, aby sa všetky osoby, veci i územie dostalo pod Božiu nadvládu. Počas modlitby ruženca som sa tešil, že ľudia vyznávali svoje hriechy Bohu v spovedi a uvoľňovali mu miesto. Svätá omša bola odslužená za všetkých členov komunity, osobitne za zosnulú Sáru Soquiré, aby našla večný odpočinok v nebi.

Komunita sa nachádza severozápadne od Concepción. Prechádzali sme komunitami San Fermín, Santísima Trinidad a Rio Blanco, ktoré navštevujem častejšie. V ostatnej komunite som zastavil a spýtal sa na cestu. Ako vždy, podľa nich v pralese „niet sa kde stratiť“.

Spomenul som aj sväticu dňa, svätú Lýdiu, ktorá prijímaním Eucharistie denne nachádzala silu v obetovaní bolestí Bohu.

vyslovíte meno Evo, každému prirodzene napadne, že ide o prezidenta Bolívie. Pri poslednej časti nás čakal líder, ktorý nám oznámil, že ďalej sa autom nedostaneme. Vzali sme všetko do rúk a vybrali sa pešo. Dorazili sme pred pol jedenástou.

Opisovali mi cestu, „vpravo, vľavo, cez most, vpravo...“ Pozval som ich, aby využili možnosť svätej omše a šli so mnou. Hneď bolo plné auto. Cesta sa po poslednej známej komunite akoby zavrela. Bola tak zarastená, že kriky, stromy a tráva skoro stále obtierali auto zo všetkých strán, ako kefy v autoumyvárke. Bahno, balvany, prepadnutá cesta a poškodené mosty rozvíjali moju kombinatoriku prejazdu.

Napätú situáciu početnej posádky pri extrémnych náklonoch auta som vyvažoval spevom a povzbudením, že nám to všetko stojí zato, lebo

V komunite už zabili kravu a pripravovali „čurasko“, mäso na ohni. Staršia pani ma privítala dlhším príhovorom v indiánskom jazyku besiro. Priznám sa, nič som nerozumel, ale vyzeralo to veľmi dôstojne. Opýtal som sa na význam mena komunity La Conquista. V preklade znamená: podmanená, získaná, vybojovaná. Hoci územie stále

Na záver sme slávnostne odovzdali do komunity Bibliu, katechizmy na vzdelávanie, zošity, perá, obrázky a sladkosti. Nasledovala hostina, kde sa každý najedol dosýta.

V živote vlastnime mnohé dobrá, o ktoré môžeme ľahko prísť. Neunavme sa v boji o ich znovuzískavanie. Nech každý z nás denne prehlasuje „La Conquista“, vybojované územie pre Pána.

BOHATSTVO CHUDOBY

Pri balení na misie do Bolívie som si kládol otázku čo potrebujem a čo nie. Bolo potrebné vmestiť sa do jedného kufra a príručnej batožiny. Keby som teraz šiel na Slovensko, postačila by mi už len príručná batožina.

Nejde o prejav chudoby. Je to praktický dôsledok toho, že žijem v tropickom pásme pralesa, kde je vysoká vlhkosť počas celého roka. Vypraté veci sa nevysušia, skôr zasmradnú a treba ich znova prať. Ak sa aj zdá, že je všetko „v suchu“, po pár týždňoch sa na veciach tvorí súvislá pleseň. Preto mám vecí čo najmenej a kupujem ich v second-hande. Páči sa mi výrok svätého Františka z Assisi: „**Veľa vecí nepotrebujem. A čo potrebujem, potrebujem málo.**“

Predsa však na misiách spoznávam chudobu vo viacerých formách. Jej krásu i bohatstvo, biedu i lesk. V osobnej meditácii nad chudobou som sa viackrát zastavil pri podobenstve o roľníkovi, z knihy proroka Izaiáša:

10

„Nachýľte si ucho a počujte môj hlas, dávajte pozor a čujte moju reč! Či každý deň orie oráč, otvára a bráni svoju roľu? A či keď urovná jej tvár, nerozhodí kôpor a nezaseje rascu?...V správnosti ho vycvičí jeho Boh ho vyučí.“ (Iz 28, 23-25a.26).

V živote sa potrebujeme podobať roľníkovi, ktorý pracuje na poli. Vyhádže kamene, vytrhá burinu a pripraví pôdu na siatie a úrodu. Pôda sa musí stať priam nahou, aby bola pripravená. Nič cudzie ju nemôže zaťažovať, ani vyčerpávať. Ak v živote uveríme, že Bohu na nás naozaj záleží, budeme pred ním stáť pripravení, ako stál svätý František pred otcom bez šiat. Potrebujeme vojsť do bláznovstva pre tento svet, ktorý si zakladá na veciach.

Z tohto uhla pohľadu je úsmevné sledovať, že Ježiša, ktorý má ako Boh všetko, diabol na púšti pokúšal vecami sveta. Ježiš vedel, že veci tohto sveta sú len odrazom lásky Boha k ľuďom. Netreba si na nich zakladať, ale obdivovať v nich

Boha. Ak Vám niekto daruje kvety, potešíte sa im, ale Váš pohľad smeruje za nich, na darcu, pretože kvety do týždňa zvädnú. Ak sme naviazaní na Darcu života, svoju roľu pripravíme na jeho Slovo, hoci v očiach sveta budeme čudákmi.

Pozrime sa na Máriu. Pri anjelo-lovom zvestovaní povedala, že Boh môže zasiať a nemala žiadne prekážky. Nemala nič svoje, Bohu nič neprekážalo. V tom vidím bohatstvo jej chudoby. Tak sa mohla stať blahoslavenou chudobnou. Ponáhľa sa k Alžbete, ale v prvom rade jej prináša Ježiša - bohatstvo.

Alebo pri narodení. Prečo sa nenarodil Ježiš na nejakom dôstojnom mieste? Žeby to Boh nestíhal režírovať? Práve naopak. Mohol všetko naplno režírovať, pretože Mária s Jozefom mu to slobodne dovolili. Obetovanie v chráme je tajomstvom

radostného ruženca a tak môžeme meditovať, že Mária obetuje Bohu vo svojej chudobe to najcennejšie, čo má. V chráme ho obetovala, v chráme ho aj našla. Čo obetujeme Bohu je požehnané a nájdené pre večnosť.

Na vysvetlenie ďalšej formy chudoby, s ktorou sa stretávam, použijem najskôr príklad. Dieťa, ktoré sa narodí, je kŕmené materským mliekom a vyžaduje si nemalú starostlivosť rodičov, ktorí sú nútení dať všetko svoje bokom a byť plne k dispozícii dieťaťu počas celého dňa. Po čase dieťa postupne zapájajú do života rodiny, pomáha s drobnými prácami. Dieťa zisťuje, že na chlieb je potrebné robiť a prinášať obeť. Je nemysliteľné, aby dospievajúci

komunitné centrá, domy pre ľudí, bolo vždy dostatok jedla pre všetkých. Bolo to správne. Ľudia to potrebovali a videli dobrý príklad kresťanov z celého sveta tak, ako deti potrebujú vidieť príklad svojich rodičov.

do komunit, kde začíname s vierou, poznaním Boha, kde potrebujeme postaviť kostoly a komunitné centrá. Ľudia, ktorí prijímali pomoc tridsať rokov a dnes vystierajú ruku, aby dostali pomoc, nežijú vo svojej dôstojnosti. Stavajú sa

človek len sedel a bol kŕmený materským mliekom.

Podobne je to v našich životoch. Po príchode misionárov na územie Chiquitanie sa začala éra „kresťanských kojencov“. Ľudia prijímali všetko pre život. Nakoľko prichádzali peniaze zo zahraničia, stavali sa kostoly,

Momentálne sme v Chiquitánii v ére „birmovancov“. Napriek ochote ľudí z celého sveta naďalej pomáhať, sa snažím ľuďom vysvetliť, že kresťania, ktorí prijímali pomoc z vonku tridsať rokov, nemôžu žiť ako „kresťanskí kojenci“. Ľudia nemôžu povedať: „Vy máte, tak nám musíte dať“. Matka nedojčí tridsaťročného syna. On sám musí pracovať, aby mal chlieb pre seba, svoje deti a vedel sa postarať aj o svojich rodičov.

do pozície žobrákov, ktorí prosia bez toho, aby pracovali. No my nevychováme deti, aby sa stali žobrákmi odkázanými len na dávky zvonku.

Pre ľudí je to trochu šok, ktorý potrebujú správne pochopiť.

Pýtajú sa: „ako to, že doteraz vždy bolo a teraz nie je?“

Odpoveďou je, že vždy je pomoc pre „kojencov“, ale oni už do tej skupiny nepatria. Finančná pomoc smeruje prednostne

Preto nechceme dávať len peniaze, ale chceme naučiť „birmovancov“, ako sa stať bohatými v očiach Boha a zároveň blahoslavení chudobní. Chceme, aby aj oni boli jedného dňa dospelými kresťanmi, ktorí sa vedú postarať sami o seba a podporovať nových kresťanov. Preto v ostatných mesiacoch pred odpustovou slávnosťou našej farnosti Mária Pomocnica každú sobotu prichádza pracovať do farnosti iná skupina ľudí na skrášení kostola a jeho okolia.

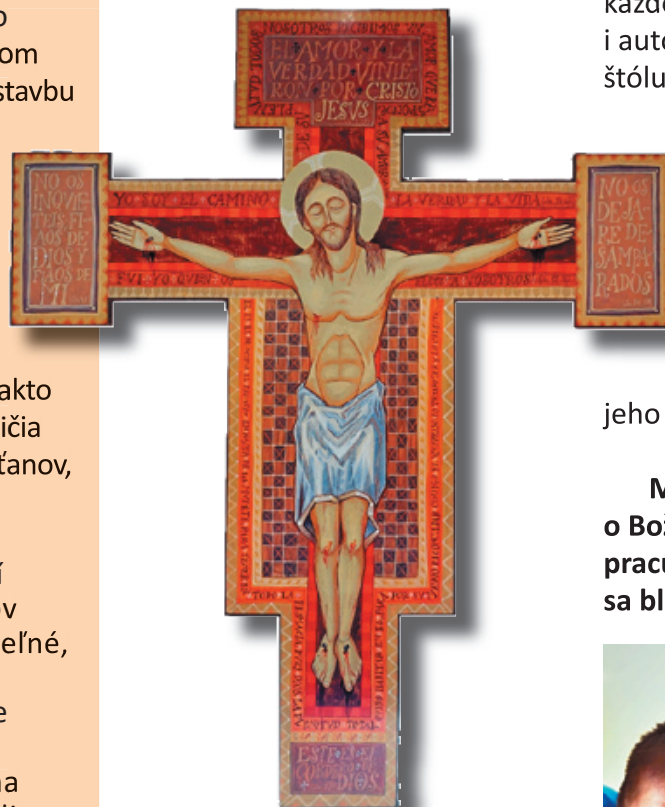

Každú nedeľu pripravuje niektorá zo skupín (prvoprijímajúcich detí, mladých, miništrantov, birmovancov, animátorov, starších a pastorácie rodín) predaj občerstvenia po nedeľnej svätej omši vo farskom kostole. Výťažok ide vždy na stavbu oplotenia, alebo chodu farnosti. Nejde primárne o množstvo peňazí, ktoré sa vyzbiera. Ide o spoznanie ich dôstojnosti dospelých kresťanov, ktorí nie sú „žobrákmi“, ale zodpovední za druhých. Takto sa finančná pomoc zo zahraničia môže použiť pre nových kresťanov, aby zmocneli a vyrástli.

Inšpiráciou sú nám prví kresťania. Pri čítaní Skutkov apoštolov je priam hmatateľné, ako sa prví kresťania predbiehali v chudobe. Nie v tom, aby nič nemali, ale v tom, aby boli naviazaní na Pána. Chceli, aby veci slúžili všetkým podľa rozhodnutia apoštolov, ktorým dôverovali.

Apoštoli rozdeľovali dobrá hmotné, ale v prvom rade duchovné. „Peter sa naň s Jánom zahľadel a povedal:

„Pozri sa na nás!“ On sa na nich pozrel a čakal, že od nich niečo dostane. Ale Peter povedal: „Striebro a zlato nemám, ale čo mám, to ti dám: V mene Ježiša Krista Nazaretského vstaň a choď!“ (Sk 3, 4-6).

Dávame ľuďom to, čo máme. Ak dávame len

materiálne veci, vyprázdňuje sa poslanie Cirkvi. Niektorí to chápu, iných potrebujeme viesť k tomu, aby si to uvedomili.

V evanjeliu Ježiš chválil vieru stotníka, ktorému uzdravil sluhu. Aj ja mám na misiách viaceré dobré skúsenosti s policajtmi, ktorí sú v podobnej situácii ako stotník.

Keď som sa vracal zo svätej omše počas Veľkého týždňa, v pralese ma obstúpilo protidrogové komando so zbraňami a dôkladne prehľadávali auto. Pokojne som odpovedal na ich otázky a dodal, že oceňujem ich prácu a rešpektujem ich. Keď zistili, že som kňaz, prehliadka skončila. Poprosili ma, aby som požehnal každého z nich, ich prácu i automobil. Obliekol som si albu, štólu a modlili sme sa.

V inom prípade som stál v kolóne áut na kontrolu. Keď policajt zistil kto som, prosil ma o modlitbu za dcéru, ktorú trápil zlý duch. S radosťou som mu splnil jeho prosbu a šiel ďalej.

Mám radosť, ak ľudia prosia o Božie bohatstvo, lebo tak pracujú na Otcovej roli a stávajú sa blahoslavení chudobní.

CESTA HIER

Počas liturgického roka
zažívame s Ježišom chvíle
radostné i bolestné.
Raz sme s Ježišom na hore
Premenenia, inokedy s ním
bdieme v Getsemanskej
záhrade. Aj v živote farnosti
sú potrebné chvíle, ktoré
inšpirujú, povzbudzujú
a vedú k zamysleniu.

V pôste sme počas štrnástich
zastavení krížovej cesty premý-
šľali nad Ježišovou obetou.
Vo veľkonočnom období,
ktoré charakterizuje radosť
z Ježišovho zmŕtvychvstania
sme usporiadali „Cestu hier“ pre
všetkých. Cieľom bolo, aby sme
ostali po nedelnej svätej omši
spolu, zasúťažili si, zasmiali sa
a navzájom sa lepšie spoznali.

„Cesta hier“ spočívala
v štrnástich stanovištiach. Veriaci
boli po svätej omši povzbudení,

aby urobili skupinky po šiestich
a prevzali si súťažnú listinu. Ich

úlohou bolo v ľubovoľnom poradí
prejsť všetkými stanovišťami, kde
ich usmerňovala zodpovedná
osoba a po splnení úlohy im dala
pečiatku a podpis.

Súťažiacich čakalo skákanie vo
vreci, kalčeto, ping-pong, ťahanie
lanom, skákanie na švihadle,
dvíhanie závažia, futbal, volejbal,
pyramída pohárov, hádzanie
obručí, tanec s kruhom, chodule,
spoločné lyžovanie a obľúbená
hra domčeky, pri ktorej sa menia
obyvatelia, hýbu a budujú sa domy.

Bol som milo povzbudený, že výzvu prijali nielen deti, ale aj mladí, dospelí a celé rodiny. Menej početné rodiny si „adoptovali“ niekoľko detí a už súťažili. Niektorí mladí hneď na úvod vtrhli na stanovištia a chceli sa zabaviť na vlastnú päsť. Vysvetlil som im, že dnes vo všetkom súťažíme ako tím a je potrebné sformovať družstvo. Ofučali sa a protestne si sadli so založenými rukami. Keď však spoznali o čo prichádzajú, dali si tú námahu, oslovili ďalších a zaregistrovali sa.

Celý deň slnko príjemne hrialo a nikomu sa nechcelo ísť domov. Starí otcovia a mamy z lavičiek potleskom podporovali svoje vnúčatá. Spolu s kaplánom Tomášom sme „Cestu hier“ moderovali a povzbudzovali súťažiacich.

Najnáročnejšie bolo spoločné lyžovanie, ktoré si vyžadovalo úplnú súhru tímu. Na jedných „lyžiacich“ stáli naraz tri osoby, ktoré museli v rovnakom momente preniesť váhu, prúsikom nadvihnúť lyžu a posunúť ju dopredu. Úsmevné bolo, keď som na

úvod predstavoval všetky disciplíny a viacerí sa pýtali: „Čo je to lyžovať?“. Nepomohlo vysvetlenie, že je to spúšťanie sa na doskách dole zasneženým kopcom. Ale deťom žijúcim

v pralese, ktoré sneh nikdy nevideli, to dúfam nebudete mať za zlé ani vy.

Bolo zábavné sledovať aj kráčanie na choduliach. Ak sa nie-

komu nedarilo urobiť ani krok, ostatní mu celú cestu držali chodule, aby nespadol. Pochopili, že majú pracovať ako tím a nie ako jednotlivci.

Pre prvých desať družstiev boli pripravené aj ceny. Prekvapením bolo, že prví, ktorým sa podarilo prejsť všetkými stanovišťami, bolo družstvo snúbencov a dospelých birmovancov. Sladkosti sa ušli aj spomínaným mladým, ktorým sa spočiatku nechcelo súťažiť v skupine. Ocenil som aj mladých, ktorí sa dozorom v stanovišti zriekli

radosti zo všetkých hier. Verím, že im tento deň priniesol požehnanie v čnosti trpezlivosti a vytrvalosti.

Na Slovensku som zvykol vo Veľkonočnom čase organizovať „Beh pre Ježiša“. Možno aj ten tu po čase bude. Ale s istotou môžem povedať, že Veľkonočná cesta hier povzbudila všetkých, ktorí prišli. Nech aj Vy prežívate veľa radosti v Ježišovej Cirkvi.

ZÁPISKY Z MONTE VERDE

ktorí tam mohli naposledy stretnúť kňaza pred sviatkami Božieho narodenia. Ťažko prístupné cesty a neutíchajúce obdobie dažďov nedovolilo skorší prístup do komunít Regreso, Sagrado Corazón, Makanaté, Puerto San Pedro a samotné Monte Verde.

Milí čitatelia! Oslovil som kaplána Tomáša, aby sa s Vami podelil o prvé zážitky zo vzdialených komunít. Verím, že Vás jeho rozprávanie obohatí.

V Bolívii som už pol roka, ale iba začiatkom mája sa nám podarilo s otcom Jánom prejsť celú zónu Monte Verde. Je vzdialená viac ako sto kilometrov od našej misie v Concepción. Sú to dobré štyri hodiny cesty autom cez prales. Chceli sme sa stretnúť s ľuďmi,

Cestou nám robili spoločnosť miestni domorodci, ktorí často hľadajú odvoz. V ich otázke, či môžu ísť s nami, bol háčik. Slovo „JA“ pre nich znamená muž so ženou, deťmi a vrecami s jedlom. Cesta nám ubehla rozprávaním sa o názvoch miestnych jedál a zvierat, na ktoré sa tu dá poľovať, ale aj o dennom živote v pralesi. Tak sme prišli do prvej komunity Regreso.

Najprv bolo privítanie s lídrom a deťmi, nesmeli podávať ruku. Potom zvonili, aby pozvali všetkých ľudí na svätú spoveď a Eucharistiu.

Ľudia sa zišli rýchlo, čo tu vraj nie je zvykom. Bolo prvého mája, sviatok svätého Jozefa robotníka a z toho dôvodu sme tiež požehnali pracovné náradie a po omši aj domy.

Ich príbytky tvorilo zopár zbitých dosák, strecha z palmových listov, lôžko, puška, mačeta, zopár hrnčekov, gril a hojdací sieť. Ľudia tu žijú veľmi jednoducho. Nemajú elektrinu, vodovod, toalety. Majú svoje

lôžko, políčko zeme, psa a ruky na prácu. Nikoho tak netreba do práce zaháňať, nikomu netreba dávať výplatu, alebo hovoriť čo a ako má robiť. Ľudia vedia, že budú mať toľko, koľko si denne odrobia fyzickou prácou.

Z Regreso sme pokračovali cestou do Sagrado Corazón. Je to iba pár kilometrov. Ale slovo „cesta“ nie je výstižné pomenovanie, lebo my máme pod týmto slovom celkom iný obraz. A tu? Prach, výmoly, blato, deravé mosty. Málo? Po daždi to vyzerá ešte oveľa horšie.

V Sagrado Corazón, ako v každej navštívenej komunite bol program podobný. Privítanie, bitie na zvon, stretnutie s ľuďmi, spoveď, Eucharistia, požehnanie náradia, domov a aktuálne oznamy. Miestny líder mi hovoril, ako vyzerá denný život v komunite, ktorú tvorí často 10-15 rodín. Všetci sa tam poznajú,

sú ako pokrvní bratia a musia spolupracovať. Iba veľké rodiny môžu myslieť len na seba. Ľudia nám prezradili aj niekoľko tajomstiev pralesa. Jedným z nich bolo, že rastlina ktorá tu rastie pri domoch odplašuje hady lebo im smrdí, a tak ju ľudia pália a polievajú močom. Zápach si potom had spája aj so zápachom človeka.

Po Sagrado Corazón prišla na rad komunita Makanaté, kde sme sa zdržali na noc. Najprv kúpeľ v rieke s piraňami, potom „obedovečera“ v podobe nie celkom tvrdého kurčťa so zeleninou a miestnou ryžou, rozbalenie stanov a pár minút odpočinku. Po chvíli ľudia začali znášať pracovné náradie na fúrikoch a voze. Po svätej omši sme ich požehnali a rovnako aj

domy. Z čoho žije Makanaté, bolo vidieť na plných vreciach ešte nepražených zŕn kávy, uložených v domoch. Bol práve čas zberu ryže, ktorá bola pripravená na lúpanie.

Západom slnka život v komunite akoby zamrzol. Tam sa chodí spať po západe slnka a vstáva sa pri jeho východe. Rytmus života vyznačuje príroda. Ľudia žijú v zhode s právmi prírody a tá harmónia je pre nich tak prirodzená, ako pre nás to, že sa premiestňujeme autami, pozeráme televízor, alebo že používame plyn na varenie.

Na úsvite druhého dňa sme vyšli do Puerto San Pedro. Prečo Puerto (prístav)? Lebo v komunite je loďka, ktorá preváža ľudí z jedného brehu rieky na druhý. Akurát teraz nebola hladina rieky vysoká, ale v období dažďov má aj tri metre. Ľudia majú všetky polia a dobytok na druhej strane

rieky. Preto sa musia denne prepravovať cez rieku. Na noc sa vracajú domov s výnimkou pár týždňov v októbri. Vtedy strážia stáda kráv, ktoré nevedia prečo, ale sú viac napádané tigrami. Prvýkrát v živote sme im požehnali loďku, aby s pomocou svätého Jozefa bezpečne šli a vracali sa z práce. V pláne je budovanie mostu, je už vypracovaný

projekt, ale na jeho realizáciu je potrebné ešte počkať. Domorodci nás tiež prosili o pomoc pri budovaní kaplnky, konkrétne s financovaním strechy. Uvidíme, čo sa dá robiť.

Z Puerto San Pedro sme šli do Monte Verde, posledného bodu na našej mape. Je to veľká komunita, ktorá má dokonca ulice! Je tam veľká škola, do ktorej chodia deti a mládež zo siedmich komunít. Jeden „poschodový“ dom a obchod, kde je na troch regáloch zopár vecí, ale sú! Skôr mi to pripomínalo predajný stánok. Na svätú omšu prišli všetky deti, mládež a niekoľko starších. Vyspovedali sme veľa ľudí a modlili sme sa za všetko, čo potrebujeme každý deň od Otca. Potom ešte otec Ján oznámil jesennú návštevu otca biskupa Antónia, ktorý tam príde birmovať osemnásť mladých a už sa nám bolo treba vracieť.

Pri ceste späť s nami šiel starý Indián, ktorý chcel vidieť dcéru v Concepción. Poslednýkrát tam bol pred rokom a keby sme ho nezobrali, určite by čakal ďalšie mesiace. Okrem vreca pomarančov a malého vrecúška osobných vecí nič nemal. Hovoril, že keby nemusel, necestoval by z Monte Verde. Tam má všetko, čo potrebuje. (Ľudia vraveli, že im chýba iba soľ a olej.) Vravel, že v meste sú autá a nehody, je tam nebezpečnejšie, to nie je pre neho. On žije z toho, čo dá zem. Nepotrebuje peniaze, elektrinu, drahé oblečenie. Lieči sa bylinkami. To všetko je veľmi jednoduché a prirodzené. Také iné. Ľudia sa tešia z malých vecí, obrázku Panny Márie z Guadalupe a deti lízatku.

Tak som si pomyslel, ako veľmi sme presiaknutí civilizáciou, ktorú sme vybudovali? Či by sme sa vyznali v ich svete? Vryla sa mi do pamäte tvár človeka, ktorý cez okno auta vchádzajúceho do Concepción pozeral na cestu. Ostatnýkrát, keď bol pozrieť dcéru ešte nebolo asfaltu.

Správny kľúč

Murujeme

FOTOGALÉRIA

Čistenie orechov

Brigáda

Priatelia

Vyberte si

V prístave

Obdobie dažďov

Milí priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoráciu alebo chudobných vo farnosti Concepción, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK0809000000000522512863.